

Духовниятъ развой на Сливенъ

Училищно дѣло и черковни борби

Училищно дѣло

Духовниятъ развой, въобще на българитѣ, въ сравнение съ политическия, е посрѣдственъ и по-новъ. Политически, България още прѣди „златния вѣкъ“ на Симеона бѣ завидно назрѣла, когато за духовното ѝ процвѣтяване трѣбваше тепърва да се отварятъ страници. Прѣзъ дългото робство, въ духовно отношение ние не работѣхме за просвѣта срѣщу невѣжитѣ турци, срѣщу пастиритѣ си фанариотитѣ. Прѣзъ по-ново врѣме, когато *оржжието* ни бѣ насочено прямо срѣщу турцитѣ, *перото* ни цѣлѣше не тѣхъ, а еленизма. И тукъ, оржжието ни по произходъ бѣ по-старо и по могъщо отъ перото. Очевидно бѣ, че за да работятъ въ една насока, тия двѣ орждия на сила и духъ трѣбваше да се кръстосатъ и излѣятъ въ двойна борба. Въ тая смисль духовниятъ ни развой е по-характеристиченъ и по сложенъ. Неговитѣ елементи сж главно три: *черквата, училището и революционната журналистика.*

Вѣрни ученици на разкапваща се Византия, старата наука у насъ бѣнеудържимо амалгамирвана съ теоложки напругания. Ако е нужно да говоримъ за старобългарскитѣ училища, ние неизбѣжно трѣбва да се върнемъ къмъ „Славянскитѣ просвѣтители“ и тѣхната школа, за издѣнкитѣ на която дори и прѣзъ Евтимиевия периодъ ние сме принудени да прибѣгваме пакъ къмъ черковнитѣ килии и мѣнастирски срѣди. Най-старитѣ слѣди на свѣтското ни духовно творчество останаха монополъ на паметѣта. Това бѣ епоса, на роднитѣ ни сказания и хайдушкитѣ пѣсни. Послѣднитѣ сж и най-старитѣ и най-ярки проблѣсъци на революционната ни литература.

За духовния развой на Сливенъ до падането на България подъ турцитѣ може да се каже сжщото, каквото и за всѣки другъ по-важенъ и извѣстенъ край на старо-българското царство, а въ добавкъ и това, което е нужно да се каже и за единъ центъръ на „Малка Свѣта Гора“, каквѣто е билъ *Сливенъ*. Нѣщо повече: Сливенъ е билъ близкъ и на двѣтѣ най-видни старобългарски столици: Прѣславъ и Търново, а при това, въ края на царството ни, той е билъ